

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A bírósági titkár által a büntetés-végrehajtási eljárásban ellátható feladatokról

Szerző:

dr. Matécsáné dr. Sergyán Barbara

Zalaegerszeg, 2018. május

Bevezetés

Lassan egy évtizedes bírósági titkári joggyakorlattal a hátam mögött, melyből több évet büntetés-végrehajtási ügyszakban kijelölt bírósági titkárként töltöttem el, fontosnak tartottam egy összegző tanulmány megírását arról, hogy milyen feladatai is vannak egy büntetés-végrehajtási ügyek intézésére kijelölt titkárnak.

A bírának, illetve bírósági titkároknak csak egy szűk köre foglalkozik büntetés-végrehajtási ügyek intézésével. A büntetés-végrehajtási ügyszak még bírósági berkeken belül is egy olyan jogterületnek számít, melynek részletszabályait kevesen ismerik. Sokan talán le is becsülik a büntetés-végrehajtási ügyszakban végzett munkát, pedig elmondható, hogy az ilyen ügyek intézésével foglalkozó bírák és bírósági titkárok nap mint nap az elítéltek életére nagy befolyással bíró, felelősségteljes döntéseket hoznak. Azzal, hogy ezen ügyszakban egy bírósági titkár milyen típusú ügyekben járhat el önálló aláírási joggal, talán még kevesebben vannak tisztában.

I. Általános tudnivalók

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv. tv.) tartalmazza a büntetés-végrehajtási eljárás hatályos szabályait, míg a fogvatartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása során, továbbá a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról a 11/2014. (XII. 13.) IM rendelet rendelkezik.

A törvény 47. §-ának rendelkezése értelmében a büntetések és az intézkedések végrehajtása során a bíróságra háruló feladatokat a törvényszéken működő, a törvényszék elnöke által kijelölt büntetés-végrehajtási bíró látja el. A büntetések és az intézkedések végrehajtásának elősegítése vagy ellenőrzése érdekében büntetés-végrehajtási csoport működik, amelynek illetékességi területe a törvényszék illetékességi területére terjed ki. A büntetés-végrehajtási csoport feladatait a büntetés-végrehajtási bíró, a törvényszék elnöke által a büntetés-végrehajtási ügyek intézésére kijelölt bírósági titkár, a tisztviselő és az írnok látja el. A büntetés-végrehajtási bíró mellett bizonyos ügyekben önálló aláírási joggal bírósági titkár is eljárhat.

A Bv. tv. 50. §. (3) bekezdése rendelkezik a bírósági titkár által a büntetés-végrehajtási eljárásban ellátható feladatokról. A törvény rögzíti, hogy a büntetés-végrehajtási bíró feladatait önálló aláírási joggal kizárólag a törvényszék elnöke által kijelölt titkár láthatja el. Bírósági titkár csak azokban az eljárásokban járhat el, melyekben a törvény az elítélt meghallgatását nem írja elő, abban az esetben, ha a bírósági titkár eljárását a törvény nem tiltja meg.

A Bv. tv. meghatározza azon ügyeket, melyeket kötelező meghallgatás keretében elbírálni. Ezekben az ügyekben bírósági titkár nem járhat el, azokban csak büntetés-végrehajtási bíró hozhat döntést. Bírósági titkár büntetés-végrehajtási ügyben meghallgatást nem tarthat.

Azon ügyekben azonban, melyekben nem kötelező meghallgatás tartása, a bírósági titkár önálló aláírási joggal járhat el. A törvény ebben az esetben úgy rendelkezik, hogy az ügyben meghallgatás nélkül, illetve iratok alapján lehet döntést hozni. Nem kizárt azonban ezen eljárásokban sem az, hogy a büntetés-végrehajtási bíró meghallgatást tartson, amennyiben azt valamilyen okból szükségesnek ítéli meg. Ahol a törvény nem nevesíti az eljárás formáját, ott a büntetés-végrehajtási bíró szabadon választhat, hogy meghallgatást tart, avagy az iratok alapján hozza meg döntését.

A törvény tehát nem tartalmaz taxatív felsorolást a bírósági titkár eljárására nézve, hanem az egyes ügytípusoknál külön-külön rendelkezik arról, hogy az adott kérdésben meghallgatás keretében, vagy iratok alapján kell-e döntést hozni.

II. Bírósági titkár által intézhető ügyek

Abban az esetben, ha a törvény lehetővé teszi az ügy iratok alapján történő elbírálását, abban bírósági titkár is eljárhat önálló aláírási joggal.

A büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet nevelési jelleggel a perbíróság ítéletében megállapítottához képest eggyel enyhébb, vagy eggyel szigorúbb végrehajtási fokozatba helyezheti. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának megváltoztatására irányuló eljárást akkor folytathatja le bírósági titkár, ha az előterjesztett kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani, mert az enyhébb végrehajtási

fokozat alkalmazását a törvény kizárja, vagy ha az elítéltnak vagy védőjének hat hónapon belül ismételten előterjesztett kérelme nem tartalmaz új körülményt.

Bírósági titkár járhat el továbbá fokozatváltás esetén akkor, ha a büntetés-végrehajtási intézetnek enyhébb végrehajtási fokozat kijelölésére vonatkozik az előterjesztése (Bv. tv. 52.§. (4)-(5) bekezdései). Ezekben az esetekben a törvény lehetővé teszi az iratok alapján történő döntéshozatalt.

Iratok alapján hozható döntés az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása esetén, ha a kérelem a büntetés-végrehajtási intézet részéről lett előterjesztve, valamint abban az esetben, ha a kérelmet az elítélt, vagy védője terjesztette elő és a benyújtott kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani (Bv. tv. 53.§.).

Érdemi vizsgálat nélkül akkor kell elutasítani az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazására irányuló kérelmet, ha az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazását a törvény kizárja, vagy az elítélt vagy védője által hat hónapon belül ismételten előterjesztett kérelemben az elítélt vagy védője nem hivatkoznak új körülményre (Bv. tv. 53. §. (3)-(4) bekezdései).

Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása akkor rendelhető el, ha különösen az elítélt személyiségére, előéletére, életvitelére, családi körülményeire, a szabadságvesztés során tanúsított magatartására, az elkövetett bűncselekményre, a szabadságvesztés tartamára tekintettel a szabadságvesztés célja enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása mellett is elérhető. Az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása nem veszélyeztetheti a büntetés-végrehajtás biztonságát.

Amennyiben a szabadságvesztést az ítélet szerint fiatalkorúak börtönében vagy fiatalkorúak fogházában kell végrehajtani, de az elítélt a huszonegyedik életévét a büntetés végrehajtásának megkezdése előtt betölti, az első fokon eljáró bíróság székhelye, ha más ügyben szabadságvesztés büntetését tölti, akkor a fogva tartás helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási bíró hivatalból, az iratok alapján határozza meg a Btk. 35. §. (2) bekezdése szerint a szabadságvesztés fokozatát. A szabadságvesztés végrehajtási fokozatának utólagos meghatározása során fenti esetekben a büntetés-végrehajtási ügyek intézésére kijelölt bírósági titkár is eljárhat.

Szintén iratok alapján határozza meg a bíróság utólagosan a szabadságvesztés végrehajtási fokozatát, ha az előterjesztés nem irányult a Btk. 35. §. (2) bekezdésében foglaltak alkalmazására is (Bv. tv. 54.§. (1)-(2) bekezdés).

Iratok alapján hozható döntés az elzárás végrehajthatósága megszűnésének megállapítása iránt (Bv. tv. 62. §.), valamint a közérdekű munka végrehajthatósága megszűnésének megállapítása iránt indult eljárásokban is (Bv. tv. 63. §.).

A Bv. tv. 278. §-a alapján az elzárás vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az ítélet jogerőre emelkedése után az elítélt a szülést követően gyermekének gondozásáról egy éven át saját háztartásában gondoskodott; legalább egy évig gyermekgondozási díjban vagy gyermekgondozást segítő ellátásban részesült; illetőleg öt évet vagy azt meghaladó időt töltött előzetes letartóztatásban, vagy két évet vagy azt meghaladó időt töltött javítóintézetben.

A közérdekű munka vagy annak hátralévő része a Bv. tv. 289. §-a alapján nem hajtható végre, ha az ítélet jogerőre emelkedése után az elítélt a szülést követően gyermekének gondozásáról egy éven át saját háztartásában gondoskodott; legalább egy évig gyermekgondozási díjban vagy gyermekgondozást segítő ellátásban részesült; egészségi állapotában olyan tartós változás következett be, amely a közérdekű munka végrehajtását nem teszi lehetővé; vagy a foglalkoztathatósági szakvélemény, illetve a megismételt vizsgálat szerinti foglalkoztathatósági szakvélemény alapján a közérdekű munka végzésére az elítélt nem alkalmas; valamint öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy előzetes letartóztatásban.

Iratok alapján hozható döntés a büntetések és az intézkedések végrehajtását kizáró elévülés kérdésében (Bv. tv. 70. §.) is, melynek részletes szabályait a Bv. tv. 28-29. §-ai tartalmazzák. A büntetés-végrehajtási bíró, illetve a bírósági titkár hivatalból vagy az ügyész indítványára dönt ebben a kérdésben.

A jogszabály rendelkezése értelmében bizonyos idő elteltével nem lehet végrehajtani a büntetéseket, illetve intézkedéseket. Minél hosszabb tartamú a szabadságvesztés, a foglalkozásól eltiltás, a járművezetéstől eltiltás, a kiutasítás vagy a közügyektől eltiltás, annál hosszabb idő elteltével évül

el az adott jogkövetkezmény. Az elzárás, a közérdekű munka, a pénzbüntetés, a kitiltás és a sportrendezvények látogatásától eltiltás egységesen öt év elteltével évül el. Nem évül el az életfogytig tartó szabadságvesztés.

Az elévülési idő fő szabályként a büntetést kiszabó vagy az intézkedést elrendelő határozat jogerőre emelkedésével kezdődik, a felfüggesztett büntetés elévülésének a határideje azonban a próbaidő leteltének a napjával kezdődik. A törvény emellett az elévülés félbeszakadásának eseteiről is rendelkezik.

Fontos az elévülés kérdéskörében említést tenni a Kúria 5/2008. Büntető jogegységi határozatáról, mely kimondja, hogy a jogerős ügydöntő határozattal kiszabott pénzbüntetés a pénzbüntetésre vonatkozó általános szabályok szerint évül el akkor is, ha a pénzbüntetést utóbb a bíróság fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre változtatja át.

Említést érdemel továbbá az 1/2005. Büntető jogegységi határozat is, mely szerint az elévülést félbeszakító érdemi hatósági intézkedésnek minősül az ismeretlen helyen tartózkodó elítélt felkutatására tett intézkedés, a nemzetközi körözést elrendelő elfogatóparancs kibocsátása.

A 4/2008. Büntető jogegységi határozat pedig a közérdekű munka elévülésének félbeszakítása körében tesz fontos megállapításokat. A jogegységi határozat értelmében a közérdekű munka végrehajtása során a terheltnek a pártfogó felügyelő által a munkahely kijelölése előtt tartott meghallgatása félbeszakítja az elévülést.

Szintén iratok alapján történő döntéshozatalt tesz lehetővé a törvény a pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatására irányuló eljárásban (Bv. tv. 66. §.), mely a bírósági titkárok által egyik leggyakrabban intézett ügytípus.

A pénzbüntetést, illetve a pénzbüntetés meg nem fizetett részét a büntetés-végrehajtási bíró, illetve a bírósági titkár a gazdasági hivatal megkeresésére abban az esetben változtatja át fogházban végrehajtandó szabadságvesztésre, ha az elítélt a pénzbüntetést nem fizette meg, avagy részletfizetés engedélyezése esetén egyhavi részlet megfizetését elmulasztotta. Már az egyhavi

részlet megfizetésének elmulasztása is a pénzbüntetés szabadságvesztésre történő átváltoztatását eredményezi. Az átváltoztatott szabadságvesztés tartama a pénzbüntetés napi tételeinek számához igazodik, egynapi tétel helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

Fiatalkorú elítélt esetén a pénzbüntetés közérdekű munkára is átváltoztatható, amennyiben pedig az elítélt a tizenhatodik életévét még nem töltötte be, a pénzbüntetés kizárólag közérdekű munkára változtatható át. A pénzbüntetés helyébe lépő közérdekű munka tartamát úgy kell meghatározni, hogy egynapi tétel pénzbüntetés helyébe két óra közérdekű munka lép. Amennyiben a fiatalkorú ítélt közérdekű munkavégzési kötelezettségét önként nem teljesíti, úgy a közérdekű munkát, vagy annak hátralévő részét a bíróság szabadságvesztésre változtatja át akként, hogy két óra közérdekű munkának a helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

Amennyiben meg nem fizetés miatt szabadságvesztésre változtatta át a bíróság az elítélttel szemben kiszabott pénzbüntetést, de az elítélt azt a szabadságvesztés végrehajtása előtt megfizeti, úgy a szabadságvesztés nem hajtható végre a Bv. tv. 293. §. (2) bekezdése értelmében.

A pártfogó felügyelet megszüntetése tárgyában a büntetés-végrehajtási bíró az iratok alapján is hozhat döntést, lehetősége van azonban a pártfogó felügyelő meghallgatására is. Ez utóbbi esetben meghallgatás alapján dönt, míg bizonyítás esetén tárgyalást tart. Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró nem tartja szükségesnek meghallgatás tartását, illetve bizonyítás felvételét az ügyben, úgy a pártfogó felügyelet megszüntetése tárgyában a bírósági titkár is hozhat határozatot (Bv. tv. 68. §. (8) bekezdés).

A büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátásával egyidejűleg pártfogó felügyelet alá helyezi a törvény kötelező rendelkezése alapján, vagy pártfogó felügyelet alá helyezheti, ha azt szükségesnek ítéli meg. Ezzel egyidejűleg az elítélt részére külön magatartási szabályokat írhat elő.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 70. §. (3) bekezdése értelmében a pártfogó felügyelő akkor javasolhatja az ügyésznek a pártfogó felügyelet megszüntetését, ha a pártfogó felügyelet fele része, de legalább egy év eltelt, és annak szükségessége álláspontja szerint

már nem áll fenn. Kivételt képez ez alól, amennyiben az elítélt a törvény kötelező rendelkezése alapján áll pártfogó felügyelet alatt.

A pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megváltoztatásáról csak abban az esetben hozható iratok alapján döntés, ha a külön magatartási szabályok megváltoztatását az elítélt, vagy védője kéri (Bv. tv. 68. §. (9) bekezdés). Egyébként a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megváltoztatására irányuló kérelemről a büntetés-végrehajtási bíró meghallgatás keretében köteles határozni. A pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megváltoztatására az elítélt magatartásában bekövetkezett pozitív irányú változás, az élethelyzetében bekövetkezett változások adhatnak okot.

A pártfogó felügyeletet a Kormányhivatalok Igazságügyi Szolgálatainak pártfogó felügyelői, illetve a büntetés-végrehajtási intézetek vezetői által kijelölt büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők látják el.

A büntetés-végrehajtási bíró, illetve helyette a büntetés-végrehajtási titkár iratok alapján változtathatja át szabadságvesztésre a javítóintézeti nevelést ügyészi indítványra, ha a fiatakorút a javítóintézeti nevelésre ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt a javítóintézeti nevelés vagy az ideiglenes elbocsátás alatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik (Bv. tv. 68/A. §.). A javítóintézeti nevelés hátralévő részét úgy kell átváltoztatni szabadságvesztésre, hogy két napi javítóintézeti nevelés helyébe egy napi szabadságvesztés lép. A javítóintézeti nevelés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtási fokozata azonos a korábban kiszabott szabadságvesztés végrehajtási fokozatával.

Szintén hozhat döntést a bírósági titkár iratok alapján az elítélt vagy védője által előterjesztett közérdekű munka végrehajtásának félbeszakítására irányuló kérelemről, illetve a Bv. tv. 288. §. (2) bekezdésében fennálló ok esetén akár hivatalból is eljárhat. A közérdekű munka büntetés végrehajtásának félbeszakítására abban az esetben van mód, ha a végrehajtás folytatását akadályozó fontos ok, különösen az elítélt családi körülményeiben, egészségi állapotában bekövetkezett, a végrehajtás elé akadályt gördítő változás merül fel.

A büntetés-végrehajtási bíró az elítélt kérelmére legfeljebb hatvan napra félbeszakíthatja a közérdekű munka büntetés végrehajtását, ha az elítélt nála fontos okra - családi körülményeire, egészségi állapotára - hivatkozással ez irányú kérelmet terjesztett elő. A félbeszakítás tartama ebben az esetben nem haladhatja meg a hatvan napot.

Félbe kell szakítani a közérdekű munka büntetést, ha az elítélt a tizenkettedik hetet meghaladóan terhes, a terhesség tartamára, illetve a gyermek egyéves koráig, feltéve, hogy az elítélt a gyermeket saját háztartásában gondozza. Félbe kell továbbá szakítani a közérdekű munka büntetést akkor is, ha az elítélt gyermekgondozási díjban vagy gyermekgondozást segítő ellátásban részesül, azok folyósításának idejére, de legfeljebb egy évre; valamint abban az esetben, amennyiben az elítélt egészségi állapota a közérdekű munka végzését ideiglenesen nem teszi lehetővé, illetve ha a foglalkoztathatósági szakvélemény alapján, vagy a foglalkoztathatósági korlátozásokra és a kijelölhető munkahelyekre figyelemmel az elítélt nem foglalkoztatható, legfeljebb egy évre. A félbeszakítás tartama a közérdekű munka tartamába nem számít be.

Abban az esetben, ha a gyermek már nem az elítélt gondozásában van, illetve ha a gyermekgondozási díj vagy a gyermekgondozást segítő ellátás folyósítását egy év eltelte előtt megszüntetik, továbbá amennyiben az elítélt egészségi állapota a közérdekű munka elvégzését ismét lehetővé teszi, avagy a megismételt vizsgálat szerinti foglalkoztathatósági szakvélemény alapján az elítélt foglalkoztatható, a közérdekű munka félbeszakítása megszűnik, annak végrehajtását folytatni kell.

III. A halasztás és részletfizetés engedélyezése iránt előterjesztett kérelmek

Külön szabályozza a törvény a halasztás és részletfizetés engedélyezése iránt előterjesztett kérelmek elbírálásának eljárási szabályait.

A halasztás és a részletfizetés engedélyezésére nézve a Bv. tv. 44. §-a tartalmaz rendelkezéseket. Annak (3) bekezdése kimondja, hogy ezen eljárástípusokban a kérelemről bírósági titkár is határozhat.

Ilyen ügyek közé tartozik például, amennyiben az elítélt a vele szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtásának elhalasztása, vagy a halasztás meghosszabbítása iránt terjeszt elő kérelmet

a bíróságnál.

Teheti ezt fontos okra, különösen személyi, családi körülményeire hivatkozással (Bv. tv. 39. §). Ebben az esetben akkor engedélyezhető az elítélt részére halasztás a vele szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtására, ha a szabadságvesztés hátralévő része két évnél rövidebb. A halasztás tartama legfeljebb három hónap lehet az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésétől számítva. Amennyiben az elítélt életét valamilyen betegség közvetlenül veszélyezteti, úgy a halasztás tartama három hónapnál hosszabb is lehet, nem feltétel továbbá az sem, hogy a szabadságvesztés tartama két évnél rövidebb legyen.

Bizonyos esetekre nézve a törvény kötelezővé teszi a halasztás engedélyezését, a bíróság részére nem biztosít mérlegelési jogot. Kötelező jelleggel halasztás engedélyezését írja elő például a törvény, amennyiben az elítélt a tizenkettedik hetet meghaladóan várandós, legfeljebb a szülés várható idejét követő tizenkettedik hónap végéig, vagy amennyiben az elítélt egy évesnél fiatalabb gyermekét gondozza.

Nem engedélyezhető halasztás az elítélttel szemben kiszabott szabadságvesztés büntetés megkezdésére, amennyiben a halasztás engedélyezése a közrendet, közbiztonságot súlyosan veszélyeztetné, vagy az elítélt szökésétől kell tartani.

Ha a szabadságvesztést időközben már fogamatba vették, akkor a halasztás engedélyezése iránt előterjesztett kérelmet félbeszakítás iránt előterjesztett kérelemnek kell tekinteni, és ekként kell elbírálni.

Az elítélt kérheti továbbá a vele szemben kiszabott közérdekű munka vagy pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtása elhalasztásának engedélyezését is a bíróságtól (Bv. tv. 49. §. (2) bekezdés).

A közérdekű munka, illetve a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés megkezdésére halasztás az elítéltnak az átváltoztatásról hozott határozat kihirdetésekor nyomban, vagy a határozat kézbesítésétől számított nyolc napon belül előterjesztett kérelmére engedélyezhető. Halasztás

engedélyezésére az elítélt részére ebben az esetben is fontos okból van lehetőség a Bv. tv. 39. §-ában foglaltak megfelelő alkalmazásával. A bíróság közérdekű munka, vagy pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztés végrehajtásának elhalasztása tárgyában hozott határozatával szemben fellebbezésnek nincs helye.

Hasonlóképpen iratok alapján járhat el bírósági titkár is az elzárás végrehajtásának elhalasztása iránt (Bv. tv. 40. §), a közérdekű munka végrehajtásának elhalasztása iránt (Bv. tv. 41.§), a javítóintézeti nevelés végrehajtásának elhalasztása iránt (Bv. tv. 43. §), a kiutasítás végrehajtásának elhalasztása iránt (Bv. tv. 43/A. §) és a rendbíróság helyébe lépő elzárás végrehajtásának elhalasztása iránt (Bv. tv. 43/B. §) előterjesztett kérelmek tárgyában is.

Halasztás az elítélttel szemben kiszabott elzárás, közérdekű munka, illetve kiutasítás végrehajtásának megkezdésére az elítélt kérelmére fontos okból, különösen az elítélt személyi vagy családi körülményeire való tekintettel engedélyezhető, legfeljebb három hónapra. Amennyiben az elítélt betegsége az életét közvetlenül veszélyezteti, úgy részére három hónapnál hosszabb tartamú halasztás is engedélyezhető.

El kell halasztani az elzárás, a közérdekű munka, illetve a kiutasítás végrehajtásának megkezdését akkor, ha az elítélt a tizenkettedik hetet meghaladóan várandós, legfeljebb a szülés várható idejét követő tizenkettedik hónap végéig, illetve ha az elítélt egy évesnél fiatalabb gyermekét gondozza.

A javítóintézeti nevelés végrehajtása a szabadságvesztés végrehajtásának elhalasztására vonatkozó szabályok szerint halasztható el azzal, hogy a fiatakorú részére három hónapot meghaladóan, vagy ismételten is engedélyezhető halasztás, amennyiben azt a fiatakorú egészségi állapota indokolja.

Dönthet továbbá a bírósági titkár a pénzbüntetés megfizetése vonatkozásában előterjesztett halasztás, részletfizetés engedélyezése iránti kérelmek (Bv. tv. 42. §) felől is. A pénzbüntetés megfizetésére halasztás, illetve részletfizetés akkor engedélyezhető az elítélt részére, ha valószínűsíti, hogy a pénzbüntetés azonnali, egy összegben való megfizetése neki, vagy tartásra szoruló hozzátartozójának a büntetés célján túlmenő jelentős anyagi megterhelést jelentene és megalapozottan feltehető, hogy a meghosszabbított határidőben történő fizetési kötelezettségének

pontosan eleget fog tenni.

Az elítélt részére a fenti feltételek fennállása esetén három hónap (további három hónappal meghosszabbítható) halasztás, illetve két évi részletfizetés engedélyezhető a vele szemben kiszabott pénzbüntetés megfizetésére.

A 84/2010 BK vélemény értelmében a pénzbüntetés szabadságvesztésre történt átváltoztatását követően az elítélt részére sem halasztás, sem részletfizetés nem engedélyezhető. Az átváltoztatást követően halasztásra vagy részletfizetésre irányuló kérelem nem terjeszthető elő.

A pénzbüntetés, a rendbíróság, a bünyügyi költség megfizetésére halasztást, vagy részletfizetést engedélyező végzés, illetve a kiutasítás végrehajtásának elhalasztása tárgyában hozott határozat ellen nincs helye fellebbezésnek.

IV. Ügytípusok, melyekben a büntetés-végrehajtási bíró döntésétől függően járhat el bírósági titkár

Bizonyos esetben a törvény nem tartalmaz rendelkezést az eljárás módjára nézve, így azt a büntetés-végrehajtási bíró szabadon választhatja meg.

Dönthet úgy, hogy az ügyben meghallgatást tart, de határozhat iratok alapján is. Amennyiben meghallgatás tartását látja szükségesnek, úgy az ügyben bírósági titkár nem járhat el. Amennyiben azonban úgy ítéli meg, hogy az ügyben iratok alapján is hozható megalapozott döntés, úgy az ügyben iratok alapján bírósági titkár is hozhat önálló aláírási joggal határozatot.

Nem határozza meg például az eljárás módját a törvény a szabadságvesztés végrehajtása alatt kóros elmeállapotúvá vált elítélttel kapcsolatos eljárásra nézve. Amennyiben tehát a büntetés-végrehajtási bíró nem tartja szükségesnek az IMEI főigazgató főorvosának a szabadságvesztés végrehajtási helyének megváltoztatása iránti előterjesztése meghallgatás keretében történő elbírálását, úgy az ügyben iratok alapján bírósági titkár is hozhat döntést (Bv. tv. 56. §.).

A törvény értelmében szintén a büntetés-végrehajtási bíró választhatja meg az eljárás módját az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek orvoslására irányuló kártalanítási eljárás esetén.

A 2016. évi CX. törvény iktatta be a Bv. tv.-be a Bv. tv. 70/A és 70/B. § -ait, melyek az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekből eredő sérelmek orvoslására irányuló kártalanítási eljárásról rendelkeznek. A kártalanítás kérdésében a büntetés-végrehajtási bíró iratok alapján is hozhat döntést, de meghallgatást is tarthat, amennyiben azt szükségesnek ítéli meg. Ha az ügyben iratok alapján is hozható döntés, akkor bírósági titkár is eljárhat.

Kártalanítás ítélt meg az elítélt részére, amennyiben fogva tartásának ideje alatt őt sérelem érte a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiánya, avagy a jogszabályban előírt élettér biztosításának hiányához kapcsolódó más, a kínzás, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód tilalmába ütköző elhelyezési körülmény által előidézett sérelem miatt. Az eljárás során nemcsak az előidézett sérelmet kell vizsgálnia a büntetés-végrehajtási bírónak, illetve a bírósági titkárnak, hanem a megítélt kártalanítás összegéből le kell vonni a büntetőeljárás sértettje részére megítélt polgári jogi igényt, bűncselekménnyel okozott kár, sérelemdíjat is.

V. A reintegrációs őrizet elrendelésére és megszüntetésére, valamint a reintegrációs őrizetben lévő elítélt feltételes szabadságra bocsátására vonatkozó eljárás különleges szabályai

A reintegrációs őrizet, mint egyfajta büntetés-végrehajtási őrizet jogintézményét a Bv. tv.-t módosító 2014. évi LXXII. tv. 113. §-a vezette be a magyar büntetés-végrehajtási jogba az elítélt társadalomba való visszailleszkedésének elősegítésére, mely reintegrációs őrizet gyakorlatilag a szabadságelvonás és a korlátozás nélküli személyi szabadság között áll.

A reintegrációs őrizetbe helyezésre irányuló eljárás a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére, illetve az elítélt és védője kezdeményezésére indulhat.

Amennyiben az eljárás a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére indul, úgy a büntetés-végrehajtási bíró a határozatot iratok alapján is meghozhatja. Kérelemre indult eljárásban azonban

kizárólag meghallgatáson hozhat döntést.

Reintegrációs őrizetbe az elítélt akkor helyezhető, ha a reintegrációs őrizetbe helyezését vállalja, gondatlan bűncselekmény elkövetése miatt ítélték szabadságvesztésre, vagy szándékos bűncselekmény miatt ítélték szabadságvesztésre és visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, avagy első alkalommal ítélték végrehajtandó szabadságvesztésre, nem a Btk. 459. §. (1) bekezdés 26. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény miatt ítélték el, öt évet meg nem haladó tartamú szabadságvesztést tölt és vállalja a reintegrációs őrizetbe helyezését.

Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró az elítéltet reintegrációs őrizetbe helyezi, az elítélt a büntetés-végrehajtási intézetet elhagyja és kijelölt lakásba, bekerített helyre távozik, az ingatlan csak a büntetés-végrehajtási bíró végzésében meghatározott célból, időben, úti cél meghatározása mellett hagyhatja el.

A Bv. tv. 187/A. §. (1) bekezdése határozza meg a reintegrációs őrizet elrendelését kizáró okokat. Kizárt az elítélt reintegrációs őrizetbe helyezése, ha vele szemben további szabadságvesztést kell végrehajtani, a vele szemben folyamatban lévő más ügyben elrendelt előzetes letartóztatását a más ügyben kiszabott szabadságvesztés büntetés végrehajtásának idejére megszakították, a fogva tartás során engedélyezett reintegrációs őrizetet neki felróható okból megszüntették, a szabadságvesztésből meghatározott időtartamot nem töltötte le, vagy a megjelölt lakás alkalmatlan az elektromos távfelügyeleti eszköz elhelyezésére.

A törvény fő szabályként úgy rendelkezik, hogy a büntetés-végrehajtási ügyek intézésére kijelölt bírósági titkár a reintegrációs őrizettel kapcsolatos eljárásban nem járhat el.

Ez alól a törvény kivételeket enged. Bírósági titkár iratok alapján két esetben hozhat önálló aláírási joggal döntést. Érdemi vizsgálat nélkül elutasíthatja a reintegrációs őrizet elrendelésére irányuló kérelmet, ha a törvény kizárja a reintegrációs őrizet elrendelését. Megváltoztathatja továbbá a reintegrációs őrizet elrendeléséről szóló határozatnak a lakás kijelölésére, a kijelölt lakás vagy bekerített hely elhagyására vonatkozó rendelkezését, eseti jelleggel engedélyezheti az elítélt meghatározott célból (munkavégzési, oktatási, egészségügyi célból) történő eltávozását a kérelmet

alátámasztó dokumentumok csatolását követően (Bv. tv. 61/A. §.).

A reintegrációs őrizetben lévő személy feltételes szabadságra bocsátása tárgyában a büntetés-végrehajtási bíró a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére határoz. Az elítélt meghallgatását abban az esetben mellőzheti, ha a büntetés-végrehajtási intézet pozitív tartalmú javaslatot terjeszt elő. Ilyenkor döntését választása szerint az iratok alapján is meghozhatja (Bv. tv. 61/B. §.).

A reintegrációs őrizet megszüntetéséről pedig csak a büntetés-végrehajtási bíró dönthet a büntetés-végrehajtási intézet kezdeményezésére soron kívüli eljárásban (Bv. tv. 61/C. §.). A büntetés-végrehajtási bíró abban az esetben szünteti meg az elítélt reintegrációs őrizetét, ha az elítélt a reintegrációs őrizetet elrendelő határozatban kijelölt lakást, vagy bekerített helyet engedély nélkül elhagyja és ismeretlen helyre távozik; az elítélttel szemben a reintegrációs őrizet tartama alatt új végrehajtandó szabadságvesztésről értesítő érkezik; a reintegrációs őrizet tartama alatt az elítélttel szemben új büntetőügyről érkezik értesítés; az elítélt a magatartási szabályokat megszegi; továbbá ha az elítélt az elektronikus távfelügyeleti eszköz előzetesen vállalt alkalmazási szabályait megszegi, a technikai eszközt megrongálja, használhatatlanná teszi.

VI. A bírósági titkár által nem intézhető ügyek

1. A törvény értelmében kizárt a bírósági titkár eljárása

Bizonyos ügyekre nézve a törvény kizárja a bírósági titkár eljárását. Ebben az esetben a törvény kifejezetten úgy rendelkezik, hogy az ügyben bírósági titkár nem járhat el.

Ilyen ügypélda például a bírósági felülvizsgálat, amikor a végrehajtásért felelős szerv határozatának felülvizsgálatát kéri az elítélt vagy annak védője a büntetés-végrehajtási bíróhoz címzett felülvizsgálati kérelemben.

Bírósági felülvizsgálati kérelem a magánelzárás fenyítés, az elítélt nyilatkozata nyilvánosságra hozatala, vagy a közzététel megtagadása, a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés, a másolat kiadásának megtagadása, a munkahely kijelölése, a zárt javítóintézeti részlegben való elhelyezés, a

képviselő kizárása, az elővezetés költségeinek megfizetése tárgyában hozott határozattal szemben terjeszthető elő a határozat közlésétől számított nyolc napon belül. Kivételt képez ez alól a magánelzárással szembeni felülvizsgálati kérelem, azt ugyanis a határozat közlésekor nyomban elő kell terjeszteni.

A törvény lehetőséget biztosít ugyan arra, hogy a büntetés-végrehajtási bíró bizonyos feltételek fennállása esetén a bírósági felülvizsgálat iránt indult ügyekben is (a 73. és 75. §-ban írt eljárások kivételével) iratok alapján hozza meg határozatát, a törvény kizáró rendelkezése okán, a fő szabálytól eltérően bírósági titkár mégsem járhat el a bírósági felülvizsgálati ügyekben. Ez alól a törvény egy esetben enged kivételt, amikor is a felülvizsgálati kérelem iratok alapján történő elutasításáról kell határozni a 72. § (1) bekezdés alapján.

Nem járhat el továbbá bírósági titkár fő szabályként a reintegrációs őrizettel kapcsolatos eljárásban a korábbiakban részletezett kivételekkel.

A törvény kifejezett rendelkezése értelmében nem járhat el bírósági titkár a kiutasítás végrehajthatósága kizártságának megállapítására irányuló eljárásban sem (Bv. tv. 67. §.). Annak ellenére, hogy bizonyos esetben (az elítélt ismeretlen helyen tartózkodik) iratok alapján is hozható döntés a kiutasítás végrehajthatósága kizártságának megállapítása tárgyában, az ilyen eljárásokban kizárólag a büntetés-végrehajtási bíró jogosult eljárni, a törvény kizárja a bírósági titkár eljárását.

2. Kötelező meghallgatás tartása

Nem járhat el bírósági titkár azokban az ügyekben sem, amelyekben a törvény kötelezővé teszi meghallgatás tartását.

Kötelező például meghallgatás keretében döntést hoznia a büntetés-végrehajtási bírónak fokozatváltás esetén, ha a kérelemről érdemben kell dönteni, vagy súlyosabb fokozatba helyezésre irányul a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztése. A törvény megteremti annak a lehetőségét is, hogy a büntetés-végrehajtási bíró később a súlyosabb fokozatba helyező határozatának visszavonásáról rendelkezzen.

A büntetés-végrehajtási bírónak kötelező meghallgatás keretében döntést hozni abban az esetben is, ha enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazása esetén az elítélt, vagy védője által előterjesztett kérelmet kell elbírálni, és a benyújtott kérelmet nem kell érdemi vizsgálat nélkül elutasítani (Bv. tv. 53.§.)

Ugyancsak meghallgatás keretében hozható döntés a szabadságvesztés végrehajtási fokozatának utólagos meghatározása során, ha az előterjesztés a Btk. 35. §. (2) bekezdésében foglaltak alkalmazására is irányult (Bv. tv. 54.§. (3) bekezdés).

A büntetés-végrehajtási bíró a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére meghallgatáson vagy tárgyaláson dönthet a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának megállapítása kérdésében (Bv. tv. 55. §.).

Ha az elítélt a határozott ideig tartó szabadságvesztés letöltését önhibájából nem kezdte meg határidőben, és erre a következményre a szabadságvesztés megkezdésére kiadott felhívásban, vagy halasztás engedélyezése esetén a határozatban figyelmeztették, a büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére a törvény erejénél fogva ki kell zárni a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből. A büntetés-végrehajtási bíró eljárásában az önhiba fennállását vizsgálja.

A büntetés-végrehajtási intézet előterjesztésére a büntetés-végrehajtási bíró meghallgatás keretében határozhat az elítélt feltételes szabadságra bocsátása tárgyában (Bv. tv. 57. §.).

Az elítélt akkor bocsátható feltételes szabadságra, ha a büntetés végrehajtása alatt kifogástalannak minősíthető magatartást tanúsított, törvénytisztelő életmód folytatására törekszik, a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető és a határozott ideig tartó szabadságvesztésnek a Btk. 38. §. (2) bekezdésében, illetve a bíróság ítéletében meghatározott részét, életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a Btk. 43. §. (1) bekezdésében meghatározott részét letöltötte.

Amennyiben a büntetés-végrehajtási bíró álláspontja szerint a feltételes szabadság eredményes elteltének biztosítása érdekében az elítélt figyelemmel kísérése szükséges, úgy elrendeli az elítélt

pártfogó felügyeletét, részére külön magatartási szabályokat is előírhat.

Az elítélt bizonyos esetekben a törvény erejénél fogva pártfogó felügyelet alatt áll (például: visszaeső, életfogytig tartó szabadságvesztésből bocsátották feltételes szabadságra). Amennyiben a feltételes szabadságra bocsátás feltételei nem állnak fenn, a büntetés-végrehajtási bíró a feltételes szabadságra bocsátást mellőzi.

A 6/2013. Büntető jogegységi határozat értelmében a szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélt nem bocsátható feltételes szabadságra, amennyiben az újabb bűncselekményét a korábbi, határozott ideig tartó végrehajtandó szabadságvesztésre ítéletét követően, e büntetés végrehajtása során engedélyezett feltételes szabadság letelte után követte el, azonban a feltételes szabadságot utóbb más ügyben megszüntették.

Szintén meghallgatáson, vagy tárgyaláson dönt a büntetés-végrehajtási bíró a feltételes szabadság megszüntetéséről (Bv. tv. 61. §.). A büntetés-végrehajtási bíró az ügyész indítványára abban az esetben szünteti meg az elítélt feltételes szabadságát, ha az elítélt a feltételes szabadság mellett elrendelt pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegte. Az eljárás során azt kell bizonyítani, hogy az elítélt a magatartási szabályokat súlyosan, neki felróható módon szegte meg.

Meghallgatás, illetve szükség esetén tárgyalás keretében kell döntést hoznia a büntetés-végrehajtási bírónak a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatására irányuló ügyési indítványról (Bv. tv. 64. §.) is, így bírósági titkár ezen indítvány tárgyában sem hozhat döntést.

Az elítélttel szemben kiszabott közérdekű munka büntetést abban az esetben kell átváltoztatni szabadságvesztésre, ha az első munkahely kijelöléséről rendelkező határozat jogerőre emelkedését követő két éven belül az elítélt munkakötelezettségének önhibájából nem tesz eleget. Az ügyész abban az esetben tesz indítványt a közérdekű munka szabadságvesztésre történő átváltoztatására, ha az elítélt a foglalkoztathatósági vizsgálaton nem jelent meg és távolmaradását nem igazolta, mely magatartásával megghiúsította a munkahely kijelölését; a munkavégzést a kijelölt munkahelyen nem kezdte meg; munkavégzési kötelezettségének felhívás ellenére nem tett eleget; a közérdekű munka elvégzését megtagadta; a munkafegyelmet súlyosan sértő magatartást tanúsított; a munkavégzést a

végrehajtás bármely szakaszában megtagadta.

Az átváltoztatásnak létezik egy speciális esete is. Ha az elítéltet a közérdekű munkára ítélet után elkövetett bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélik, és a közérdekű munka büntetést még nem hajtották végre, a közérdekű munka büntetést szabadságvesztésre kell átváltoztatni. A közérdekű munka, illetve annak hátralévő része helyébe szabadságvesztés lép, négy óra közérdekű munkának egy napi szabadságvesztés felel meg. Az átváltoztatás után fennmaradó közérdekű munka helyébe egynapi szabadságvesztés lép.

A büntetés-végrehajtási bírónak kötelező meghallgatás keretében döntést hoznia, bírósági titkár tehát nem járhat el a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megváltoztatása iránti eljárásban, amennyiben az elítélt kéri meghallgatását (Bv. tv. 68.§ (10) bekezdés).

A büntetés-végrehajtási bíró a javítóintézetben tartott meghallgatás során hozhat határozatot a fiatalkorú javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátására irányuló előterjesztés tárgyában (Bv. tv. 69. §.), valamint meghallgatás keretében dönt az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének kérdésében is, amennyiben felmerül, hogy a fiatalkorú a pártfogó felügyelet magatartási szabályait megszegte.

A fiatalkorú elítélt akkor bocsátható el ideiglenesen a javítóintézetből, ha legalább a javítóintézeti nevelés felét, de legalább egy évet letöltött a javítóintézetben és alaposan feltehető, hogy az intézkedés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

A javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátást meg kell szüntetni, ha a fiatalkorú a pártfogó felügyelet magatartási szabályait súlyosan megsértette. A törvény a javítóintézetből történő ideiglenes elbocsátás részletszabályai vonatkozásában a feltételes szabadságra bocsátás eljárási szabályaira, míg az ideiglenes elbocsátás megszüntetésének szabályai vonatkozásában a feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozó eljárási szabályokra utal vissza.

Összegzés

Összességében elmondható, hogy a büntetés-végrehajtási ügyszakban a büntetés-végrehajtási

feladatok ellátására kijelölt bírósági titkár széles körben eljárhat, hozhat önálló aláírási joggal határozatot. Annak ellenére, hogy a törvény bizonyos esetekre nézve kizárja a bírósági titkár eljárását, a büntetés-végrehajtási ügyek intézésére kijelölt titkár felelősségteljes munkája sok terhet levehet a büntetés-végrehajtási bíró válláról, hiszen a bírósági titkár mindazokban az ügyekben eljárhat, amelyekre nézve a törvény nem tartalmaz a titkár eljárására nézve tiltó rendelkezést, illetve amelyek eldöntése során nincs szükség az elítélt meghallgatására.

Felhasznált irodalom:

- Juhász Zsuzsanna, Pallo József, Végh Marianna:
- Kommentár a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvényhez (szerkesztette: Juhász Zsuzsanna)

Felhasznált jogszabályok:

- A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (Bv.tv.)
- A fogvatartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása során, továbbá a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 11/2014. (XII. 13.) IM rendelet
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.)
- 1/2005. Büntető jogegységi határozat
- 4/2008. Büntető jogegységi határozat
- 5/2008. Büntető jogegységi határozat
- 84/2010 BK vélemény
- 6/2013. Büntető jogegységi határozat